

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน

ระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(Standard Operating Procedure : SOP)

กระบวนการที่ 3 การจัดการสิ่งปฏิกูล
กระบวนการที่ 3.1 : การจัดการส้วมสาธารณะ
กระบวนการที่ 3.2 : การจัดการสิ่งปฏิกูล

การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(Environmental Health Accreditation : EHA)
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน

ระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(Standard Operating Procedure : SOP)

กระบวนการที่ 3 การจัดการสิ่งปฏิกูล

กระบวนการที่ 3.1 : การจัดการสิ่งแวดล้อม

กระบวนการที่ 3.2 : การจัดการสิ่งปฏิกูล

การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
(Environmental Health Accreditation : EHA)
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

ด้วยท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.2496, พ.ร.บ. อบต. พ.ศ.2537, พ.ร.บ. เขตปกครองพิเศษ กทม. และพัทยา) กอปรกับได้รับผลจากนโยบายการกระจายอำนาจ ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 กำหนดให้งานสาธารณสุขด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันและการควบคุมโรคติดต่อ เป็นภารกิจที่ราชการต้องถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานใกล้ชิดกับประชาชนในการตอบสนองและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมซึ่งท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญทั้งในอำนาจหน้าที่โดยตรง และตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2550

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีในสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาพ จึงให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญต่อการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นระบบและมีคุณภาพ ดังนั้น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงได้จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการที่ 3 การจัดการสิ่งปฏิกูล เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการการบริการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารราชการของประเทศต่อไป

กรมอนามัย
กันยายน 2557

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ SOP	1
ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ SOP	1
เนื้อหาของคู่มือ SOP	1
กระบวนการการจัดการสิ่งแวดล้อม	2
กระบวนการการจัดการสิ่งปฏิกูล	8
ภาคผนวก	15
ภาคผนวก ก แนวทางการเขียน Flow Chart	17
ภาคผนวก ข แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง	19
ภาคผนวก ค เงื่อนไขการประเมินกระบวนการ	35
ภาคผนวก ง สำเนาคำสั่งกรมอนามัย ที่ 776/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวิชาการสนับสนุน การขับเคลื่อนแผนบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ควบคุมโรค และคุ้มครองผู้บริโภค ของกรมอนามัย คณะที่ 1. คณะทำงานพัฒนาคุณภาพ ระบบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	43
คณะผู้จัดทำ	46

วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ SOP

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (SOP) จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการทำงาน ทราบว่าควรปฏิบัติงานอย่างไร เมื่อใด กับใคร เป็นประโยชน์กับผู้บริหารในการติดตามงานได้ทุกขั้นตอน ลดความผิดพลาดในการทำงาน นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม เป็นสื่อในการประสานงาน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ SOP

1. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้คู่มือ SOP นี้ จะไม่เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน เกิดความเข้าใจและช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน ได้งานที่มีคุณภาพตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นการลดขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อน ลดข้อผิดพลาดจากการทำงาน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. เป็นคู่มือช่วยในการเรียนรู้การทำงานของผู้ที่เริ่มปฏิบัติงานใหม่ให้สามารถเริ่มปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ช่วยลดเวลาในการสอนงาน บุคลากรของหน่วยงานสามารถทำงานแทนกันได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ได้เรียนรู้งานซึ่งกันและกัน ช่วยในการออกแบบระบบงานใหม่และปรับปรุงงาน เป็นต้น

เนื้อหาของคู่มือ SOP

แต่ละกระบวนการประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ เป็นการบอกถึงสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติตาม SOP นั้นๆ
2. ขอบเขตของงาน เป็นการระบุว่า SOP ที่ใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ครอบคลุมสิ่งใดบ้าง
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ระบุหน่วยงาน/ตำแหน่งบุคคลที่นำ SOP ไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
4. เอกสารอ้างอิง ระบุชื่อและหมายเลขเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ SOP
5. แผนภูมิการทำงาน เป็นการแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยย่อ เพื่อให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร
6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน เป็นการบรรยายรายละเอียดของการทำงานตามแผนภูมิ
7. คำนิยาม เป็นการอธิบายความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
8. แบบฟอร์ม/เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการระบุชื่อและหมายเลขของแบบฟอร์มที่ใช้ในการบันทึกการปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ

มาตรฐานการปฏิบัติงาน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ชื่อกระบวนการ การจัดการร่วมสาธารณะ	ลำดับกระบวนการที่ 3.1
		แก้ไขครั้งที่ 1 : กันยายน 2557
	ผู้จัดทำ กลุ่มพัฒนาการสุขภาพ สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย	วันที่เริ่มใช้เอกสาร 1 ตุลาคม 2557
		จำนวนหน้า : 5 หน้า

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำกระบวนการจัดการร่วมสาธารณะตามมาตรฐาน HAS ไปปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ร่วมสาธารณะที่สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำสิ่งปฏิรูปจากสั้วมไปก้ำจัดอย่างถูกหลักสุขภาพ

2. ขอบเขต

ครอบคลุมการดำเนินงานการจัดการร่วมสาธารณะ ตั้งแต่การสำรวจสถานการณ์การจัดการร่วมสาธารณะในพื้นที่รับผิดชอบ วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการร่วมสาธารณะ เลือกเกณฑ์มาตรฐาน และวิธีดำเนินการจัดการร่วมสาธารณะตามเกณฑ์ HAS การพัฒนา/ปรับปรุงร่วมสาธารณะการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานร่วมสาธารณะระดับประเทศ (HAS) และการมอบป้ายสัญลักษณ์ การเฝ้าระวังด้านความสะอาดและการป้องกันโรคระบบทางเดินอาหารจากการใช้บริการร่วมสาธารณะบริเวณจุดเสี่ยง การวิเคราะห์และทบทวนการดำเนินงานตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สถานที่สาธารณะเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

สถานที่เป้าหมาย	ความหมาย
1. แหล่งท่องเที่ยว	แหล่งท่องเที่ยว ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยว
2. ตลาดสด	ตลาดสดในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. สถานีขนส่งทางบก	สถานีขนส่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. สถานศึกษา	โรงเรียนในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. สถานที่ราชการ	สำนักงานเทศบาล สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ
6. สวนสาธารณะ	สวนสาธารณะที่มีร่วมสาธารณะบริการ
7. ร่วมสาธารณะริมทาง	ร่วมในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถใช้มาตรฐานการปฏิบัติงานกระบวนการจัดการร่วมสาธารณะในสถานที่ประเภทอื่น เช่น

1. ร้านจำหน่ายอาหาร
2. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
3. โรงพยาบาล
4. ศาสนสถาน
5. ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า/ดิสเคนต์สตรี

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เอกสารอ้างอิง

- 4.1 เกณฑ์มาตรฐานร่วมสาธารณะระดับประเทศ
- 4.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- 4.3 คู่มือการสร้างร่วมที่ถูกสุขลักษณะและจัดการสิ่งปฏิกูลอย่างครบวงจร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

5. แผนภูมิการทำงาน

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐาน คุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
1		ไม่เกิน 45 วัน	- สำรวจข้อมูลสถานการณ์ร่วมสาธารณะในแต่ละประเภท/ภาพรวม/ การบริหารจัดการร่วม/ ความพึงพอใจในการใช้ร่วม ของประชาชน	มีข้อมูลการจัดการร่วมสาธารณะ	อปท.
2		ไม่เกิน 30 วัน	- วิเคราะห์ สถานการณ์และสภาพปัญหาการจัดการร่วมสาธารณะแต่ละประเภท รวมถึงความครอบคลุมในการให้บริการร่วมสาธารณะ	รู้สภาพปัญหา มีรูปแบบและแนวทาง การแก้ปัญหา การจัดการร่วมสาธารณะ	อปท.
3		ไม่เกิน 45 วัน	- การวิเคราะห์ รูปแบบ/วิธีการ/มาตรฐานทางวิชาการในการจัดการร่วมสาธารณะระดับประเทศ (HAS) และแนวทางการนำไปใช้ร่วมกับพื้นที่เสนอผู้บริหารรับทราบ - ผู้บริหารรับทราบ /มอบนโยบายในการดำเนินงาน	มีมาตรฐานร่วมสาธารณะ (HAS) ของกรมอนามัยใช้ในการพัฒนาและจัดการร่วมสาธารณะ - มีนโยบายในการดำเนินการจัดการร่วมสาธารณะตามมาตรฐาน HAS - มีรายงานการประชุมหรือบันทึกนำเสนอผู้บริหาร	ผู้บริหาร

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐาน คุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
4	การพัฒนา/ปรับปรุง สิ่งแวดล้อม	ไม่เกิน 120 วัน	- มีขั้นตอนและวิธีการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ผ่านมาตรฐาน HAS	- แผนงาน/ โครงการ กิจกรรม การปรับปรุง การพัฒนาเชิง ประจักษ์ เช่น ภาพถ่าย	อปท.
5	การประเมิน การรับรองมาตรฐาน สิ่งแวดล้อม (HAS) และการมอบป้าย สัญลักษณ์	ไม่เกิน 60 วัน	- การขอรับการประเมินและ รับรองมาตรฐาน	มีสิ่งแวดล้อม แต่ละประเภท ในพื้นที่รับผิดชอบ ผ่านมาตรฐาน HAS	อปท.
6	การเฝ้าระวังด้านความสะอาด และการป้องกันโรค ทางเดินอาหารจากการ ใช้บริการสิ่งแวดล้อม บริเวณจุดเสี่ยง*	ไม่เกิน 30 วัน	- ดำเนินการตรวจหาเชื้อ Faecal Coliform bacteria หรือเชื้อ Escherichia coli ในสิ่งแวดล้อม	มีรายงานผลตรวจ หาเชื้อ Faecal Coliform bacteria หรือเชื้อ Escherichia coli ในสิ่งแวดล้อม และวิธีแก้ไข ปรับปรุงเมื่อพบ เชื้อทุก 6 เดือน	อปท.
7	การวิเคราะห์และทบทวน การดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น	ไม่เกิน 30 วัน	- จัดเก็บและรวบรวมข้อมูล สิ่งแวดล้อมผ่านมาตรฐาน HAS /ผลการดำเนินงาน/ ปัญหาอุปสรรคและแนวทาง การพัฒนาปรับปรุง	มีรายงานสรุปผล การดำเนินงาน รายปี	อปท.

*หมายเหตุ : สถานที่เป้าหมายในการดำเนินงาน 7 ประเภท ประกอบด้วย

1. แหล่งท่องเที่ยว
2. ตลาดสด
3. สถานีขนส่งทางบก
4. สถานศึกษา
5. สถานที่ราชการ
6. ส่วนสาธารณะ
7. สิ่งแวดล้อมริมทาง

6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน

6.1 **สำรวจสถานการณ์การจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ** (สถานที่เป้าหมาย 7 ประเภท) ให้ครอบคลุมประเด็น ดังนี้

6.1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

- ชื่อหน่วยงาน/สถานที่ ที่ตั้ง ประเภทของสิ่งแวดล้อม
- จำนวนห้องส้วม โถปัสสาวะ อ่างล้างมือ
- การจัดการสิ่งปฏิกูลจากส้วม
- การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
- จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน หรือต่อปี
- สภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

6.1.2 การสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) ตามแบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (ภาคผนวก) เพื่อทราบสถานการณ์สิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินการ

6.1.3 การสำรวจความพึงพอใจการใช้บริการสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสิ่งแวดล้อม (ภาคผนวก)

6.2 **วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม และความครอบคลุมการให้บริการ**

6.3 **เลือกเกณฑ์มาตรฐาน และวิธีดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อม** ตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) (ภาคผนวก) จากนั้น เสนอผู้บริหารทราบเพื่อเลือกเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีข้อประกอบการนำเสนอ ดังนี้

6.3.1 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.3.2 การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหา

6.3.3 เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ HAS ให้ผู้บริหารทราบและตัดสินใจ

6.4 **การพัฒนา/ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม**

การพัฒนา/ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพื่อรับการประเมิน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS)

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นติดต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อขอรับการประเมิน

6.5 **การประเมิน การรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม (HAS) และการมอบป้ายสัญลักษณ์**

6.5.1 การประเมิน

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จัดส่งเจ้าหน้าที่มาทำการสำรวจ และตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมที่ขอรับการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS)

- เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สรุปผลการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) (กรณีผลการตรวจประเมินไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) เจ้าหน้าที่ฯ อาจมีข้อเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมผ่านมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS))

6.5.2 การรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ และการมอบป้ายสัญลักษณ์

คณะกรรมการรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ประสานศูนย์อนามัยที่จังหวัด สังกัดเพื่อขอรับใบประกาศหรือป้ายสัญลักษณ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมสะอาด เพียงพอ ปลอดภัย (HAS) เพื่อมอบให้กับเจ้าของสถานที่ตั้งที่ผ่านการประเมิน

6.6 การเฝ้าระวังด้านความสะอาดและการป้องกันโรคระบบทางเดินอาหารจากการใช้บริการสิ่งแวดล้อมบริเวณจุดเสี่ยง

การตรวจหาเชื้อ Faecal Coliform bacteria หรือ เชื้อ Escherichia coli ในสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดจุดตรวจที่มีผู้ใช้บริการสัมผัสสัมผัสบ่อยจึงเสี่ยงต่อการปนเปื้อนอุจจาระ จำนวน 8 จุด ได้แก่

1. พื้นห้องส้วม
2. ที่รองนั่งส้วม
3. ที่จับสายฉีดน้ำชำระ
4. ที่กดโถส้วม
5. ที่กดโถปัสสาวะ
6. ก๊อกน้ำที่อ่างล้างมือ
7. กลอนประตู ภายใน
8. ราวจับ

ทำการสุ่มตัวอย่างทั้งห้องส้วมชาย ห้องส้วมหญิง และห้องส้วมคนพิการ ทุก 6 เดือน ด้วยวิธีการ Swab ในจุดที่กำหนด ด้วยชุดทดสอบทางภาคสนาม ได้แก่ ชุดตรวจสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (o11) ของกรมอนามัย หรือส่งตัวอย่าง swab ตามจุดต่างๆ เพื่อตรวจหาเชื้อ Faecal Coliform bacteria หรือ เชื้อ Escherichia coli ทางห้องปฏิบัติการกับศูนย์ห้องปฏิบัติการกรมอนามัย หรือห้องปฏิบัติการเอกชน และจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจวิธีการแก้ไข ปรับปรุง เมื่อพบการปนเปื้อนเชื้อโรคจากอุจจาระ

6.7 การวิเคราะห์และทบทวนการดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การพัฒนา มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา เสนอผู้บริหารทุกเดือน และสรุปรายงานประจำปี

- การยกระดับพัฒนาสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นสุดยอดส้วมแห่งปีของ กรมอนามัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในความรับผิดชอบตามหลักเกณฑ์ ที่กรมอนามัยกำหนด

7. นิยาม

สิ่งปฏิกูล (Human Excreta) หมายถึง อุจจาระหรือปัสสาวะของคน (ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะการจัดการสิ่งปฏิกูล) ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ระบุว่า “สิ่งปฏิกูล” (Sewage) หมายความว่าอุจจาระหรือปัสสาวะของคนหรือของเสียที่รวบรวมอยู่ในถังเก็บกักหรือระบบบำบัดติดกักที่ของส้วม

กากตะกอน หมายถึง ส่วนที่เป็นของแข็งจากระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล

การจัดการสิ่งปฏิกูล หมายถึง กระบวนการดำเนินการตั้งแต่การรองรับ การขน และการกำจัดสิ่งปฏิกูล

ส้วม หมายถึง ที่รองรับสิ่งปฏิกูลและตัวเรือนสำหรับปิดบังขณะใช้งาน

ส้วมสาธารณะ หมายถึง ส้วมในที่หรือทางสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนหรือในสถานประกอบกิจการหรือสถานที่อื่นใดที่จัดไว้ให้บุคคลใช้บริการได้เป็นการทั่วไป

ส้วมเคลื่อนที่ หมายถึง ส้วมบนยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ หมายความว่ารวมถึงส้วมแพและส้วมประกอบสำเร็จรูป

ส้วมเฉพาะกิจ หมายถึง ส้วมใช้ในกรณีสาธารณภัย

การขนส่งสิ่งปฏิกูล หมายถึง การดำเนินการสูบล้างสิ่งปฏิกูลจากส้วมแล้วนำไปยังสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูล

ถังเก็บกักสิ่งปฏิกูล หมายถึง ถังหรือบ่อที่มีลักษณะที่มิได้ขุดน้ำซึมผ่านไม่ได้เพื่อใช้เป็นที่ยกสิ่งปฏิกูลจากส้วมก่อนขนไปกำจัดต่อไป

ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบบติดกักที่ หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิกูลจากส้วมและสิ่งปฏิกูลจากระบบท่อของอาคารให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรคสภาพอันน่ารังเกียจและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิกูลทั้งที่สูบจากส้วมและสิ่งปฏิกูลจากระบบท่อของอาคารหลายแห่งให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรคสภาพอันน่ารังเกียจและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึงระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบบติดกักที่และระบบบำบัดน้ำเสียที่รับสิ่งปฏิกูลบำบัดด้วย

8. แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

8.1 แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานส้วมสาธารณะระดับประเทศ HAS กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข

8.2 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการส้วมสาธารณะกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

มาตรฐานการปฏิบัติงาน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ชื่อกระบวนการ การจัดการสิ่งปฏิกูล	ลำดับกระบวนการ : 3.2
		แก้ไขครั้งที่ 1 : กันยายน 2557
	ผู้จัดทำ กลุ่มพัฒนาการสุขาภิบาล สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย	วันที่เริ่มใช้เอกสาร 1 ตุลาคม 2557
		จำนวนหน้า : 7 หน้า

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำกระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูล ไปปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน ในการจัดการสิ่งปฏิกูลให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ ตั้งแต่กระบวนการเก็บ รวบรวม การขน และการกำจัด และการใช้ประโยชน์จากสิ่งปฏิกูล

2. ขอบเขต

ครอบคลุมการดำเนินงานจัดการสิ่งปฏิกูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การสำรวจสถานการณ์ การจัดการสิ่งปฏิกูลในพื้นที่รับผิดชอบ วิเคราะห์และประเมินความพร้อมในการให้บริการสุข ขนส่ง และบำบัด สิ่งปฏิกูล กำหนดรูปแบบการให้บริการ (ดำเนินการเอง มอบ หรืออนุญาตเอกชน) เทคโนโลยีระบบเก็บกัก การขน การบำบัด การกำจัดสิ่งปฏิกูล การเสนอผู้บริหารตัดสินใจเพื่อเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา การออกข้อกำหนด ท้องถิ่น โดยศึกษาจาก SOP การออกข้อกำหนดท้องถิ่น การดำเนินการเก็บกัก ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะ การใช้ประโยชน์จากสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และการวิเคราะห์ทบทวนกระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูล เพื่อพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

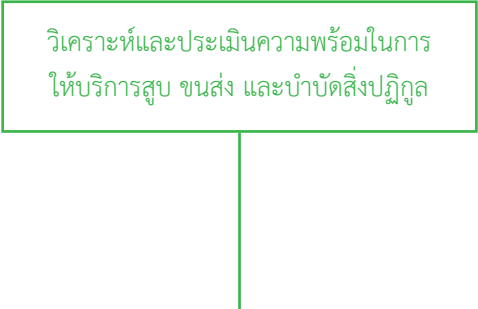
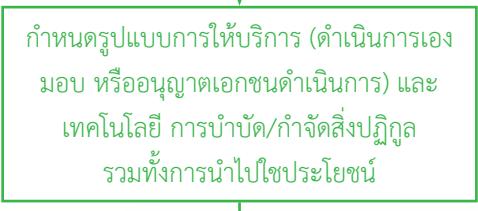
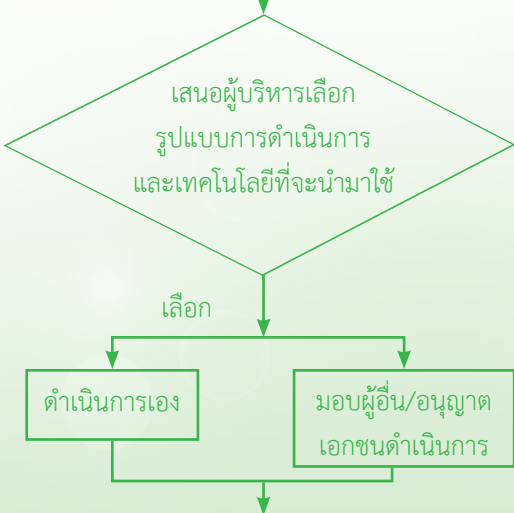
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

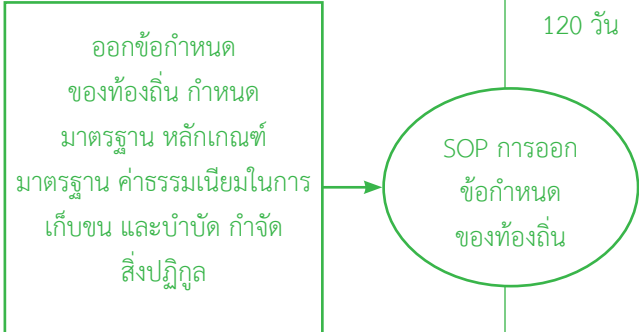
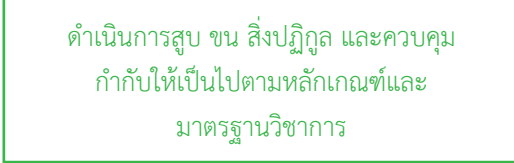
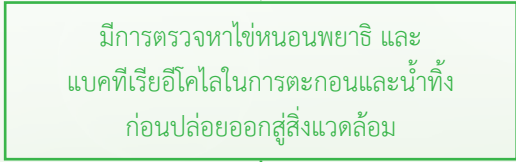
หน่วยงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เอกสารอ้างอิง

- 4.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 3 การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20
- 4.2 มาตรฐานการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและ สิ่งปฏิกูล ฉบับปี พ.ศ. 2550
- 4.3 คู่มือการจัดการสิ่งปฏิกูล กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

5.แผนภูมิการทำงาน

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐาน คุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
1	 สำรวจสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูล ในพื้นที่รับผิดชอบ	ไม่เกิน 30 วัน	- สำรวจข้อมูลปริมาณสิ่งปฏิกูล - วิธีการสุข การขน การบำบัด/กำจัด สิ่งปฏิกูลจาก บ้านเรือน อาคาร สถานที่และ ความครอบคลุม การให้บริการ - สำรวจข้อมูล รดสุขสิ่งปฏิกูล ของเอกชน	มีข้อมูล สถานการณ์ การจัดการ สิ่งปฏิกูล	อปท. (ระบุหน่วยงาน และ ผู้รับผิดชอบเอง)
2	 วิเคราะห์และประเมินความพร้อมในการ ให้บริการสุข ขนส่ง และบำบัดสิ่งปฏิกูล	ไม่เกิน 30 วัน	- มีข้อมูล สถานการณ์/ สภาพปัญหา การจัดการ สิ่งปฏิกูล เช่น การขน การบำบัด/กำจัด สิ่งปฏิกูล	-รู้สภาพปัญหา และรูปแบบ แนวทาง การแก้ไข	อปท. (ระบุหน่วยงาน และ ผู้รับผิดชอบเอง)
3	 กำหนดรูปแบบการให้บริการ (ดำเนินการเอง มอบ หรืออนุญาตเอกชนดำเนินการ) และ เทคโนโลยี การบำบัด/กำจัดสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์	ไม่เกิน 45 วัน	มีการวิเคราะห์ รูปแบบ/ วิธีการ/เทคโนโลยี ที่ถูกหลักวิชาการ และเหมาะสม กับศักยภาพท้องถิ่น	มีรูปแบบ/วิธี การดำเนินการ ที่มี ประสิทธิภาพ และใช้ เทคโนโลยี ที่เหมาะสม	อปท. (ระบุหน่วยงาน และ ผู้รับผิดชอบเอง)
4	 เสนอผู้บริหารเลือกรูปแบบการดำเนินการ และเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เลือก ดำเนินการเอง มอบผู้อื่น/อนุญาต เอกชนดำเนินการ	ไม่เกิน 15 วัน	ผู้บริหารทราบ สถานการณ์/ สภาพปัญหา แนวทาง การดำเนินงาน ให้บริการสุข ขนส่ง และบำบัด สิ่งปฏิกูล ที่เหมาะสม	- รายงานเสนอ ผู้บริหารทราบ สถานการณ์/ ปัญหาอุปสรรค รูปแบบ/ แนวทาง/ชนิด เทคโนโลยี ที่จะนำมาใช้ ในการบำบัด และกำจัด สิ่งปฏิกูล - นโยบายการ ให้บริการสุข และบำบัด	อปท. (ระบุหน่วยงาน และ ผู้รับผิดชอบเอง)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐาน คุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
5		ไม่เกิน 120 วัน	มีการกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์/วิธีการให้บริการ/ค่าธรรมเนียม การสุข ขน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม	มีข้อกำหนดของท้องถิ่น เงื่อนไข หลักเกณฑ์ วิธีการในการดำเนินงาน	อปท. (ระบุหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบเอง)
6		ไม่เกิน 30 วัน	กำหนดวิธี ขั้นตอนการให้บริการ/การบริหารจัดการ/การควบคุมกำกับ การสุข ขนส่ง สิ่งปฏิกูล	มีรูปแบบ ขั้นตอนการให้บริการ/มีแผนงานการบริหารจัดการ/ระบบรายงาน ประกอบการควบคุมกำกับระบบ (ระบบรายงาน)	อปท. (ระบุหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบเอง)
7		ไม่เกิน 30 วัน	กำหนดวิธีการบริหารจัดการ/การควบคุมกำกับ การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานวิชาการ	มีมาตรการควบคุม การบำบัดที่มีประสิทธิภาพ และมีเอกสาร/รายงาน การควบคุม กำกับระบบ บำบัดสิ่งปฏิกูล	อปท. (ระบุหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบเอง)
8		ไม่เกิน 30 วัน	มีการกำหนดวิธีการและการเก็บตัวอย่างกาก ตะกอนและน้ำทิ้ง ส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจหาไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรีย	มีรายงานผลการตรวจ ไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรียอีโคไลในน้ำทิ้ง ที่ต้องได้มาตรฐานตามกฎหมาย กำหนด	อปท. (ระบุหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบเอง)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐาน คุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
9	วิเคราะห์ ทบทวนกระบวนการจัดการ สิ่งปฏิกูล เพื่อพัฒนาการดำเนินการ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	ไม่เกิน 30 วัน หลังจาก สิ้นสุด ปีงบประมาณ	จัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล ที่สำคัญและจำเป็น ของระบบ การขน การบำบัด/กำจัด สิ่งปฏิกูล	มีรายงานสรุปผล การดำเนินงาน รายปีและ แนวทาง การพัฒนา ปรับปรุงงาน	อปท. (ระบุหน่วยงาน และ ผู้รับผิดชอบเอง)

6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน

6.1 สำรวจและประเมินสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

6.1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

- ขนาดพื้นที่ขอบเขตที่รับผิดชอบ
- จำนวนหลังคาเรือนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ (ส้วม/ระบบแบบติดกับที่ที่ใช้/แหล่งกำเนิดของสิ่งปฏิกูล)
- จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์
- จำนวนประชากรทั้งหมด
- จำนวนเอกชนที่ดำเนินการสุบสิ่งปฏิกูลในพื้นที่

6.1.2 ปริมาณสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้น (ข้อมูลจาก 6.1.1 และจากข้อมูลการให้บริการสุบสิ่งปฏิกูล
ทั้งจากที่ดำเนินการเอง/มอบ/อนุญาต)

6.1.3 รูปแบบการจัดการสิ่งปฏิกูลตั้งแต่การเก็บ ขน กำจัด และลักษณะการดำเนินการ โดยดำเนินการ
พื้นที่เดียวหรือหลายพื้นที่และดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นด้วยหรือไม่ (ดำเนินการเอง/มอบ/
จ้าง/อนุญาต/จัดทำฐานข้อมูลทะเบียน)

6.1.4 รูปแบบการให้บริการ เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลเฉพาะ หรือนอกเขตพื้นที่เป็นอย่างไร

6.2 วิเคราะห์และประเมินความพร้อมในการให้บริการสุบ ขนส่ง และบำบัดสิ่งปฏิกูล

โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและสภาพปัญหาในการให้บริการสุบ ขนส่ง
และบำบัดสิ่งปฏิกูลในประเด็นของความพร้อมด้านกำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ

**6.3 กำหนดรูปแบบการให้บริการ (ดำเนินการเอง มอบ หรืออนุญาตเอกชนดำเนินการ) และเทคโนโลยี
การบำบัด/กำจัดสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์** โดยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

6.3.1 รูปแบบการให้บริการ เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยประเมินความพร้อมและข้อดี ข้อเสีย
ในรูปแบบการดำเนินการของท้องถิ่น (ดำเนินการเอง การมอบ การอนุญาตผู้อื่นดำเนินการเป็นธุรกิจ) ตลอดจน
การกำหนดรูปแบบความร่วมมือในการจัดการสิ่งปฏิกูลภายในท้องถิ่นเองและการร่วมดำเนินการกับท้องถิ่นอื่น

6.3.2 การวิเคราะห์เทคโนโลยีสำหรับการจัดการสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะ ภูมิประเทศและการใช้ประโยชน์จากสิ่งปฏิกูล

6.4 เสนอผู้บริหารเลือกรูปแบบการดำเนินการและเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ และเสนอทางเลือกการดำเนินงาน ตามบทบาท และภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

6.4.1 เสนอสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง อุปสรรค ปัญหา และแนวทางการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนาบทบาทการดำเนินการจัดการสิ่งปฏิกูลของท้องถิ่น

6.4.2 เสนอผู้บริหารทราบถึงบทบาทและความจำเป็นของการดำเนินงานจัดการสิ่งปฏิกูล ที่มีประสิทธิภาพและผลกระทบทั้งด้านบวกและลบของการจัดการสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้มาตรฐาน

6.4.3 เลือกรูปแบบ การบริหารจัดการของท้องถิ่น โดย

- ดำเนินการเอง หรือ
- มอบผู้อื่น/อนุญาตเอกชนดำเนินการ

ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่น

6.4.4 เลือกเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณ การบริหารจัดการ และความซับซ้อนในการดำเนินการควบคุม เป็นต้น

6.5 การออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และค่าธรรมเนียมในการเก็บขน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยข้อกำหนดควรมีมาตรฐานหลักเกณฑ์ และค่าธรรมเนียมในการเก็บขน บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลด้วย

6.6 การดำเนินการสุบ ขน สิ่งปฏิกูล และควบคุมกำกับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานทางวิชาการ พิจารณารายละเอียดในกระบวนการต่างๆ ดังนี้

- ขั้นตอน กระบวนการในการให้บริการสุบและกฎระเบียบในการปฏิบัติงานหรือให้บริการสุบ สิ่งปฏิกูลมีความเหมาะสม

- รถสุบสิ่งปฏิกูลจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข
- มีระบบควบคุม กำกับ ติดตามการสุบ ขนสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นดูแล
- การดูแลรักษา ซ่อมบำรุง ยานพาหนะและอุปกรณ์ที่ใช้เก็บ ขน สิ่งปฏิกูลให้สะอาดและสามารถ

ใช้งานได้อยู่เสมอ

- การกำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบจากการเก็บ ขน สิ่งปฏิกูล เช่น กลิ่น การสุบ ฯลฯ
- การตรวจสอบสุขภาพประจำปีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- การป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และให้ความรู้

แก่ผู้ปฏิบัติงาน

6.7 การดำเนินการบำบัด/กำจัดสิ่งปฏิกูล และควบคุมกำกับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานวิชาการต้องพิจารณาในรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

- การควบคุมกระบวนการบำบัด/กำจัดให้เป็นไปตามมาตรฐานตามชนิดของเทคโนโลยีที่ใช้ เพื่อให้การบำบัดเป็นไปตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุดและมีเอกสาร/รายงานการควบคุมกำกับการเดินระบบบำบัดสิ่งปฏิกูล

- การเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินการกำจัดที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง น้ำเสียอันเป็นการป้องกันผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- การกำหนดตารางการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีอยู่เสมอโดยการกำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี
- การตรวจสอบสภาพประจำปีของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน
- การป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพโดยใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลและให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

6.8 การตรวจหาไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรียอีโคไลในกากตะกอนและน้ำทิ้งก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม

การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลไม่ว่าจะใช้วิธีการใดจะต้องมีการตรวจเพื่อยืนยันประสิทธิภาพการบำบัดให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยจะต้องมีการเก็บตัวอย่างกากตะกอนและน้ำทิ้งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้ น้ำทิ้งและกากตะกอนต้องได้มาตรฐานปริมาณไข่หนอนพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล และน้ำทิ้งที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมต้องได้มาตรฐานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

ประเภท	ไข่หนอนพยาธิ จำนวน/กรัม หรือลิตร	แบคทีเรียอีโคไล (Escherichia Coli Bacteria) (จำนวน/100กรัม หรือ เอ็ม.พี.เอ็น/100 มล.)
1. กากตะกอน	< 1	< 10 ³
2. น้ำทิ้ง	< 1	< 10 ³

วิธีการเก็บตัวอย่างและวิธีการตรวจหาไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรียอีโคไลในกากตะกอนและน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล ต้องเป็นไปตามที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

6.9 วิเคราะห์ ทบทวน กระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ในการดำเนินการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลของท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ต้องมีการดำเนินการวิเคราะห์ ทบทวน กระบวนการจัดการเป็นระยะ ๆ และต้องจัดทำรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาทุกเดือน และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานรายปี มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลที่มีประสิทธิภาพและพร้อมนำมาวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา ซึ่งฐานข้อมูลควรประกอบด้วยข้อมูลปริมาณสิ่งปฏิกูลที่สุบได้ต่อวัน ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล ค่าพนักงาน ค่าซ่อมบำรุง ดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องจักร

7. นิยาม

สิ่งปฏิกูล (Human Excreta) หมายถึง อุจจาระหรือปัสสาวะของคน (ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะการจัดการสิ่งปฏิกูล) ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ระบุว่า “สิ่งปฏิกูล” (Sewage) หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะของคนหรือของเสียที่รวบรวมอยู่ในถังเก็บกักหรือระบบบำบัดติดกับที่ของส้วม

กากตะกอน หมายถึง ส่วนที่เป็นของแข็งจากระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล

การจัดการสิ่งปฏิกูล หมายถึง กระบวนการดำเนินการตั้งแต่การรองรับการขน และการกำจัดสิ่งปฏิกูล

ส้วม หมายถึง ที่รองรับสิ่งปฏิกูลและตัวเรือนสำหรับปิดบังขณะใช้งาน

ส้วมสาธารณะ หมายถึง ส้วมในที่หรือทางสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนหรือในสถานประกอบกิจการหรือสถานที่อื่นใดที่จัดไว้ให้บุคคลใช้บริการได้เป็นการทั่วไป

ส้วมเคลื่อนที่ หมายถึง ส้วมบนยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ หมายความว่ารวมถึงส้วมแพและส้วมประกอบสำเร็จรูป

ส้วมเฉพาะกิจ หมายถึง ส้วมใช้ในกรณีสาธารณภัย

การขนสิ่งปฏิกูล หมายถึง การดำเนินการสูบล้างสิ่งปฏิกูลจากส้วมแล้วนำไปยังสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูล

ถังเก็บกักสิ่งปฏิกูล หมายถึง ถังหรือบ่อที่มีลักษณะที่มิดชิด น้ำซึมผ่านไม่ได้ เพื่อใช้เป็นที่ยอมรับสิ่งปฏิกูลจากส้วมก่อนขนไปกำจัดต่อไป

ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบบติดกับที่ หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิกูลจากส้วมและสิ่งปฏิกูลจากระบบท่อของแต่ละอาคารให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรค สภาพอันน่ารังเกียจ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิกูลทั้งที่สูบล้างจากส้วมและสิ่งปฏิกูลจากระบบท่อของอาคารหลายแห่งให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรค สภาพอันน่ารังเกียจ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึงระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบบติดกับที่และระบบบำบัดน้ำเสียที่รับสิ่งปฏิกูลบำบัดด้วย

8. แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

8.1 แบบฟอร์มใบนำส่งสิ่งปฏิกูล.คู่มือการจัดการสิ่งปฏิกูลแบบครบวงจร.โครงการตามแนวพระราชดำริ.พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2549. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

8.2 แบบสำรวจข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามระบบฐานข้อมูลด้านกฎหมายสาธารณสุขในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

The background of the slide features a light green gradient. At the top, there are several large, detailed green maple leaves. Scattered throughout the background are numerous semi-transparent, light green circles of varying sizes, creating a bokeh effect.

ກາດຟນວກ

ภาคผนวก ก

แนวทางการเขียน Flow Chart

แนวทางการเขียน Flow Chart

Flow Chart คืออะไร

การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ในการเขียนแผนผังการทำงานเพื่อให้เห็นถึงลักษณะและความสัมพันธ์ก่อนหลังของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการทำงาน

ประโยชน์ของ Flow Chart

1. ช่วยให้เข้าใจกระบวนการทำงานง่ายขึ้น
2. เป็นเครื่องมือสำหรับการฝึกอบรมพนักงาน
3. ช่วยให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
4. สะดวกในการนำไปเขียนเป็นระเบียบปฏิบัติ คู่มือการปฏิบัติงาน หรือวิธีการปฏิบัติงานในลำดับต่อไป

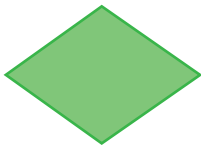
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนแผนภูมิการทำงาน (Flow Chart)

เริ่มต้น / สิ้นสุด

กิจกรรม / การดำเนินงาน

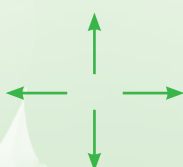
การตัดสินใจ

การจัดเก็บ

เชื่อมต่อไปกระบวนการอื่น

แสดงทิศทางหรือการเคลื่อนไหวของงาน

ภาคผนวก ข

แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการที่ 3.1 การจัดการมีส่วนร่วม

1. เกณฑ์มาตรฐานมีส่วนร่วมระดับประเทศ
2. การประเมินมีส่วนร่วม
3. แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานมีส่วนร่วมระดับประเทศ
4. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ “พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีส่วนร่วม”

กระบวนการที่ 3.2 การจัดการสิ่งปฏิกูล

5. แบบฟอร์มใบนำส่งสิ่งปฏิกูล
6. แบบสำรวจข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

1. เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน เพื่อไม่ให้ปนเปื้อนแหล่งแพร่โรคติดต่อ และเพื่อความพึงพอใจของประชาชนคนไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะเน้นพัฒนาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยให้บรรลุ 3 เรื่อง คือ สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย ให้ได้มาตรฐาน หรือ (Health Accessibility Safety (HAS)

(1) สะอาด (Health) หมายถึง ส้วมจะต้องได้รับการดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitation Conditions) เช่น ห้องส้วมและสุขภัณฑ์ทั้งหมดจะต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีวัสดุ อุปกรณ์ บริการ เช่น น้ำสะอาด สบู่ล้างมือ กระดาษชำระ เพียงพอ การเก็บกักหรือบำบัดสิ่งปฏิกูลถูกต้องและมีสภาพแวดล้อมสวยงามซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งทางร่างกาย และ จิตใจของผู้ใช้ส้วม

(2) เพียงพอ (Accessibility) หมายถึง ต้องมีส้วมให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้รวมถึงผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาส

(3) ปลอดภัย (Safety) หมายถึง ผู้ใช้บริการจะต้องปลอดภัยขณะใช้ส้วม เช่น สถานที่ตั้งส้วมไม่เปลี่ยว แยกเพศชาย หญิง มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์*
ความสะอาด (Health :H) 1. พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่กีด โถส้วม โถปัสสาวะ ที่กีดโถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	ไม่เป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค	- ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของสิ่งแวดล้อม โดยทำการ Swab หาเชื้อ Faecal coliform Bacteria เป็นตัวชี้วัด พบว่า บริเวณที่มีอุจจาระปนเปื้อนมากที่สุด คือ พื้นห้องส้วมร้อยละ 50 รองลงมาคือ ที่รองนั่งโถส้วมร้อยละ 31 ที่กีดโถส้วม/ปัสสาวะ ร้อยละ 7.7 ที่เปิดก๊อกน้ำ อ่างล้างมือ ร้อยละ 6.9 และ กลอนประตูหรือลูกบิดประตู ส้วมด้านในร้อยละ 2.7
2. น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำ สะอาด อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	ต้องมีน้ำใช้ สะอาด เพียงพอ เพื่อใช้ราดส้วมและทำความสะอาดห้องส้วมและสุขภัณฑ์ รวมทั้งภาชนะเก็บกักน้ำและอุปกรณ์ สะอาด อยู่ในสภาพดี	- ภาชนะใส่น้ำ และขันตักน้ำราดส้วม มีคราบสกปรก (ร้อยละ 48.5 และ 49.6 ตามลำดับ) - จากการทดสอบการปนเปื้อน Faecal coliform Bacteria ของน้ำในภาชนะสำหรับราดส้วมด้วยชุด SI-2 ผลการตรวจ พบว่า มีการปนเปื้อนร้อยละ 26.3

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์*
3. กระจกชำระเพียงพอต่อการใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่ายหรือบริการฟรี) หรือมีสายฉีดน้ำชำระที่สะอาด อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	มีความจำเป็นต้องทำความสะอาดร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการขับถ่ายอุจจาระ คนไทยส่วนใหญ่ชอบใช้น้ำทำความสะอาดหลังการขับถ่าย น้ำที่ใช้ต้องสะอาดเพราะน้ำจะสัมผัสกับช่องเปิดเข้าร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้หญิง	- ปัจจัยที่ผู้ใช้ส้วมไม่พอใจการบริการ ส้วมสาธารณะสูงสุด คือ ไม่มีการให้บริการสิ่งจำเป็นในการใช้ทำความสะอาด (ไม่พอใจ ร้อยละ 40.3 พอใจน้อย ร้อยละ 37.3) - ส้วมสาธารณะ ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดร่างกายหลังการขับถ่าย เช่น กระจกชำระ สายฉีดน้ำ ร้อยละ 65.0
4. อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระจกสะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยหลังการใช้ส้วมทุกครั้ง และป้องกันเชื้อโรค	- ได้ทำการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของส้วมสาธารณะ โดยทำการ Swab หาเชื้อ Faecal coliform Bacteria เป็นตัวชี้วัด ผลการตรวจ พบว่า บริเวณที่เปิดก๊อกน้ำที่อ่างล้างมือ มีการปนเปื้อนอุจจาระ ร้อยละ 6.9
5. สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ	ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยหลังการใช้ส้วมทุกครั้ง และป้องกันเชื้อโรค	- บริเวณอ่างล้างมือของส้วมสาธารณะ มีสบู่ก้อน ร้อยละ 14.7 มีสบู่เหลว ร้อยละ 15.1 ไม่มีสบู่สำหรับล้างมือ ร้อยละ 70.3
6. ถังรองรับมูลฝอยสะอาด มีฝาปิดอยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือหรือ บริเวณใกล้เคียง	ป้องกันเชื้อโรค และไม่ก่อให้เกิดทัศนอุจาด	- ถังขยะภายในห้องส้วม สุขลักษณะ (วัสดุแข็งแรงไม่รั่วซึม มีฝาปิดมิดชิด) ร้อยละ 20.1 ไม่ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 35.5และไม่มีถังขยะ ร้อยละ 44.4
7. มีการระบายอากาศดี และไม่มีกลิ่นเหม็น	ลดปัญหาความอับชื้น และการเกิดกลิ่นเหม็น	- ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ มีกลิ่นเหม็นร้อยละ 34
8. สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถังเก็บกักไม่รั่วแตกหรือชำรุด	มีภูมิทัศน์ที่ดี ช่วยสร้างภาพลักษณ์ และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบบทางเดินอาหารและพยาธิ	- ปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุข คือ สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูล และถังเก็บกัก รั่ว แตก ชำรุด ร้อยละ 8.6
9. จัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตราเป็นประจำ	มีการบริหารจัดการที่ดี มีผู้รับผิดชอบจัดระบบวิธีการ ความถี่ในการทำความสะอาดเพื่อให้ส้วมสะอาดน่าใช้อยู่เสมอ	- กลอนประตู อ่างล้างมือขาดการซ่อมบำรุง ร้อยละ 6.3 และเสนอแนะให้มีคนดูแลทำความสะอาดสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่มีคนใช้มากร้อยละ 29.3

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์*
ความเพียงพอ (Accessibility : A) 10. จัดให้มีที่นั่งราบอย่างน้อยหนึ่งที่นั่ง	ความสะดวก และปลอดภัย เพื่อให้ผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพสามารถใช้ที่นั่งราบได้	- มีบริการสำหรับคนพิการ ร้อยละ 10.5
11. ส้วมสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ	เพื่อความสะดวก ความจำเป็นและเพียงพอต่อการใช้งาน	- การจัดการส้วมสาธารณะเปิดให้ประชาชนใช้ตลอดเวลาทำการ ร้อยละ 88.7
ความปลอดภัย (Safety :S) 12. บริเวณที่ตั้งส้วมต้องไม่อยู่ที่ลับตา / เปลี่ยว	ลดปัญหาอาชญากรรมเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	- จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานห้องส้วมสาธารณะเรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งเห็นด้วย ร้อยละ 92.26
13. กรณีที่มีห้องส้วมตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องส้วมสำหรับชาย – หญิง โดยมีป้าย หรือสัญลักษณ์ชัดเจน	ความเป็นสัดส่วน และปลอดภัยในชีวิต	- เจ้าของสถานที่ที่จะจัดให้บริการ ส้วมสาธารณะแบบแยกเพศ ร้อยละ 76.2
14. ประตู ที่จับเปิด-ปิด และที่ล็อกด้านใน สะอาด อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	เพื่อความปลอดภัย	- ผู้ให้บริการส้วมสาธารณะได้เสนอปัญหาที่พบเพิ่มเติม คือ สภาพห้องส้วมขาดการซ่อมบำรุง เช่น กลอนประตู อ่างล้างมือชำรุด ร้อยละ 6.3 และเสนอแนะว่าควรมีการซ่อมบำรุง
15. พื้นห้องส้วมแห้ง	ป้องกันการลื่นหกล้ม ลดการเจริญเติบโตของเชื้อโรค ลดกลิ่นเหม็น	- พื้นภายในห้องส้วมเปียกแฉะ ร้อยละ 65.6
16. แสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ	มองเห็นความสะอาดชัดเจนป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และลดปัญหาอาชญากรรม	- ส้วมสาธารณะของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและเทศบาล มีแสงสว่างในห้องส้วมไม่พอเพียง ร้อยละ 47.9 และ 40.0 ตามลำดับ

หมายเหตุ :

- *รายงาน 1. การศึกษา สถานการณ์ส้วมสาธารณะในประเทศไทย กรมอนามัย (2547)
2. การศึกษา สถานการณ์ส้วมในโรงเรียน กรมอนามัย (2547)

2. การประเมินส้วมสาธารณะ

ผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานส้วมสาธารณะระดับประเทศ จำนวน 16 ข้อ

3. แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานส้วมสาธารณะระดับประเทศ

หน่วยงาน /ประเภท.....

สถานที่ตั้ง

จำนวนอ่างล้างมือ.....ที่ จำนวนห้องส้วม.....ที่ จำนวนที่ปัสสาวะ.....ที่

เกณฑ์มาตรฐาน	ผลการประเมิน	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ความสะอาด (Health : H)		
1. พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่ก่อดโถส้วม โถปัสสาวะ ที่ก่อดโถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีใช้งานได้		
2. น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำ สะอาด อยู่ในสภาพดีใช้งานได้		
3. กระดาษชำระเพียงพอต่อการใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่ายหรือบริการฟรี) หรือ สายฉีดน้ำชำระที่สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้		
4. อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระຈก สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีและใช้งานได้		
5. สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ		
6. ถังรองรับมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือ หรือ บริเวณใกล้เคียง		
7. มีการระบายอากาศดี และ ไม่มีกลิ่นเหม็น		
8. สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถังเก็บกักไม่รั่วแตกหรือชำรุด		
9. จัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตรา เป็นประจำ		
ความเพียงพอ (Accessibility : A)		
10. จัดให้มีส้วมนั่งราบอย่างน้อยหนึ่งที		
11. ส้วมสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ		
ความปลอดภัย (Safety : S)		
12. บริเวณที่ตั้งส้วมต้องไม่อยู่ใกล้ตา/เปลี่ยว		
13. กรณีที่มีห้องส้วมตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องส้วมสำหรับชาย - หญิง โดยมีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน		
14. ประตู ที่จับเปิด - ปิด และที่ล็อกด้านใน สะอาด อยู่ในสภาพ ดี ใช้งานได้		
15. พื้นห้องส้วมแห้ง		
16. แสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ		

สรุปผลการประเมิน

☐ ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ ทั้ง 16 ข้อ .

☐ ต้องปรับปรุง (ข้อ.....)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

4. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์“พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้ร่วมสาธารณะ”

เลขที่แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

“พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้ร่วมสาธารณะ”

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความและช่องที่ตอบของผู้ใช้บริการ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการร่วมสาธารณะสะอาด กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้ร่วมสาธารณะ เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการปัญหาให้เหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของส่วน

ชื่อสถานที่ตั้ง..... ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ..... จังหวัด

ศูนย์อนามัยที่.....

1. ประเภทของสถานที่ตั้งของส่วน

- ☐ 1. แหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 2. ร้านจำหน่ายอาหาร
- ☐ 3. ตลาดสด
- ☐ 4. สถานีขนส่งทางบก บริษัทขนส่ง (บขส.)
- ☐ 5. สถานีขนส่งทางบก สถานีรถไฟ
- ☐ 6. สถานีขนส่งทางอากาศ
- ☐ 7. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- ☐ 8. โรงเรียน/สถานศึกษา
- ☐ 9. โรงพยาบาล
- ☐ 10. สถานที่ราชการ
- ☐ 11. ศาสนสถาน
- ☐ 12. สวนสาธารณะ
- ☐ 13. พื้นที่สาธารณะในความรับผิดชอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ☐ 14. ห้างสรรพสินค้า / ศูนย์การค้า / ดิสคานต์สโตร์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

2.1 เพศ ☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2.2 อายุ..... ปี (นับเต็มปี)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ส้วมสาธารณะ

3.1 ท่านเคยได้ยินโครงการเกี่ยวกับส้วมสาธารณะสะอาดหรือไม่ (เลือกเพียง1คำตอบ)

- ☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย

3.2 ถ้ามีให้เลือก ท่านเลือกใช้ส้วมประเภทใดบ่อยที่สุด (เลือกเพียง 1 ข้อ)

- ☐ 1. ใช้ส้วมนั่งยองเพราะ.....
.....
.....
- ☐ 2. ใช้ส้วมนั่งราบเพราะ.....
.....
.....

3.3 ท่านปฏิบัติอย่างไรเวลาใช้ส้วมนั่งราบ

- ☐ 1. นั่งเลย ☐ 2. ใช้เท้าเหยียบบนที่นั่ง
☐ 3. ยกที่รองนั่งขึ้นแล้วขึ้นไปเหยียบ ☐ 4. ใช้กระดาษเช็ด
☐ 5. ใช้กระดาษปูรองนั่ง

3.4 ท่านใช้และทิ้งวัสดุเหล่านี้ที่ไหน

3.4.1 กระดาษชำระ

- ☐ 1. ไม่ใช้
- ☐ 2. ใช้ และท่านทิ้งที่ ☐ 2.1 ทิ้งถังขยะ ☐ 2.2 ทิ้งลงโถส้วม ☐ 2.3 อื่น ๆ

3.4.2 ผ้าอนามัย

- ☐ 1. ไม่ใช้
- ☐ 2. ใช้ และท่านทิ้งที่..... ☐ 2.1 ทิ้งถังขยะ ☐ 2.2 ทิ้งลงโถส้วม ☐ 2.3 อื่น ๆ.....

3.4.3 ก้นบุหรี่

- ☐ 1. ไม่ใช้
- ☐ 2. ใช้ และท่านทิ้งที่..... ☐ 2.1 ทิ้งถังขยะ ☐ 2.2 ทิ้งลงโถส้วม ☐ 2.3 อื่น ๆ.....

3.4.4 อื่น ๆ ระบุ.....

- ☐ 1. ไม่ใช้
- ☐ 2. ใช้ และท่านทิ้งที่..... ☐ 2.1 ทิ้งถังขยะ ☐ 2.2 ทิ้งลงโถส้วม ☐ 2.3 อื่น ๆ.....

3.5 หลังจากเข้าห้องส้วมแล้ว ส่วนใหญ่ท่านปฏิบัติอย่างไร

- ☐ 1. ล้างมือ ด้วยน้ำอย่างเดียว
☐ 2. ล้างมือ ด้วยสบู่และน้ำ (ถ้ามีสบู่ให้บริการ)
☐ 3. ไม่ล้างมือ

3.6 ท่านยินดีเสียค่าบริการในการใช้บริการส้วมสาธารณะหรือไม่

- ☐ 1. ไม่ยินดี ☐ 2.ยินดีบาท

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจ

4.1 จากประสบการณ์ของท่านคิดว่าสวนสาธารณะประเภทไหนสะอาดที่สุด ให้ใส่ลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

- ☐ 1. แหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 2. ร้านจำหน่ายอาหาร
- ☐ 3. ตลาดสด
- ☐ 4. สถานีขนส่งทางบก บริษัทขนส่ง (บขส.)
- ☐ 5. สถานีขนส่งทางบก สถานีรถไฟ
- ☐ 6. สถานีขนส่งทางอากาศ
- ☐ 7. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- ☐ 8. โรงเรียน/สถานศึกษา
- ☐ 9. โรงพยาบาล
- ☐ 10. สถานที่ราชการ
- ☐ 11. ศาสนสถาน
- ☐ 12. สวนสาธารณะ
- ☐ 14. ห้างสรรพสินค้า / ศูนย์การค้า / ดิสเคานต์สโตร์

4.2 จากประสบการณ์ของท่านคิดว่าสวนสาธารณะประเภทไหนสกปรกที่สุด ให้ใส่ลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

- ☐ 1. แหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 2. ร้านจำหน่ายอาหาร
- ☐ 3. ตลาดสด
- ☐ 4. สถานีขนส่งทางบก บริษัทขนส่ง (บขส.)
- ☐ 5. สถานีขนส่งทางบก สถานีรถไฟ
- ☐ 6. สถานีขนส่งทางอากาศ
- ☐ 7. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- ☐ 8. โรงเรียน/สถานศึกษา
- ☐ 9. โรงพยาบาล
- ☐ 10. สถานที่ราชการ
- ☐ 11. ศาสนสถาน
- ☐ 12. สวนสาธารณะ
- ☐ 13. พื้นที่สาธารณะในความรับผิดชอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ☐ 14. ห้างสรรพสินค้า / ศูนย์การค้า / ดิสเคานต์สโตร์

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

5. ตัวอย่างใบนำส่งสิ่งปฏิกูล

ใบนำส่งของรถยนต์.....

ตัวอย่างใบนำส่งสิ่งปฏิกูล

๕. ข้อราชการส่วนท้องถิ่น/ข้อบัญญัติประกอบกิจการ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

โทรสาร.....โทรสาร.....

ลำดับ	วัน เดือน ปี	ผู้ให้บริการ			ปริมาณ สิ่งปฏิกูล (ลบ.ม.)	สถานที่รับบำบัดสิ่งปฏิกูล		ลายเซ็นผู้บันทึกข้อมูล (เจ้าหน้าที่ประจำ รถสูบล้างสิ่งปฏิกูล)
		ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ลายเซ็นของ ผู้รับบริการ		ที่อยู่ของ สถานที่บำบัด	ลายเซ็นของ เจ้าหน้าที่รับสิ่งปฏิกูล	

คู่มือการจัดการสิ่งปฏิกูลแบบครบวงจร
โครงการตามแนวพระราชดำริ

6. แบบสำรวจข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสำรวจองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

คำชี้แจง แบบสำรวจองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการจัดการ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการหรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทนเพื่อการพัฒนากระบวนการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้อมูลในแบบสำรวจประกอบด้วย

- แบบสอบถาม 1 ชุด มี 15 หน้า 5 หมวดคำถาม
หมวด 1 ข้อมูลทั่วไป
หมวด 2 ข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูล
หมวด 3 ข้อมูลค่าใช้จ่ายการจัดการสิ่งปฏิกูล
หมวด 4 ข้อมูลการจัดการมูลฝอย
หมวด 5 ค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย
- กรุณาตอบคำถามทุกข้อ โดย เติมคำลงในช่องว่าง/ตาราง และใส่เครื่องหมาย ✓
ลงใน ☐ หน้า คำตอบที่เลือก

ผู้ให้ข้อมูล ชื่อ ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาวนามสกุล
ตำแหน่ง

หน่วยงาน แผนก / ฝ่าย/ส่วน
กอง / สำนัก
เทศบาล ☐ นคร ☐ เมือง ☐ ตำบล
☐ อบจ. ☐ อบต.

ผู้สัมภาษณ์

วันที่ เวลา

หมวด 1 ข้อมูลทั่วไป

1. จำนวนประชากร (ตามทะเบียนราษฎร์) ของปี พ.ศ. 2554 คน
2. ขนาดพื้นที่ อปท. ตารางกิโลเมตร
3. จำนวนครัวเรือน ปี พ.ศ. 2554 ครัวเรือน
4. จำนวนนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2554 คน
5. จำนวนประชากรแฝง (ประชากรที่ทำงาน/อยู่อาศัยแต่ไม่มีทะเบียนบ้าน) ปี พ.ศ. 2554 คน
6. พื้นที่บริการเก็บขนสิ่งปฏิกูล ประมาณ ครัวเรือน คิดเป็นประมาณร้อยละ ของพื้นที่ทั้งหมด
7. พื้นที่บริการเก็บขนมูลฝอย ประมาณร้อยละ ของพื้นที่ทั้งหมด

หมวด 2 ข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูล

1. ปริมาณสิ่งปฏิกูลที่เก็บขนไปกำจัด เฉลี่ย ลบ.ม / เดือน หรือ ตัน / เดือน
2. อัตราค่าบริการสุขสิ่งปฏิกูล บาท/ลูกบาศก์เมตร
3. วิธีการเก็บขนสิ่งปฏิกูล
 - ☐ อปท. ดำเนินการเก็บขนเองทั้งหมด จำนวนรถสุขสิ่งปฏิกูล คัน
 - สภาพรถสุขสิ่งปฏิกูล ☐ ดี ใช้การได้ คัน ☐ ชำรุด คัน
 - ☐ ว่าจ้างเอกชนเก็บขนทั้งหมด ค่าจ้าง บาท/ปี

โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไข คือ

☐ อปท. ดำเนินการเก็บขนเองบางส่วนและว่าจ้างเอกชนเก็บขนบางส่วน ค่าจ้าง บาท/ปี
โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไข คือ

☐ จ้างเอกชนเก็บขนโดยใช้รถของ อปท. ค่าจ้าง บาท/ปี
โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไข คือ

☐ อปท. เก็บขนเอง โดยเช่ารถเอกชน ค่าจ้าง บาท/ปี
โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไข คือ

☐ อื่นๆ กรุณาระบุ

3. หน่วยงานของท่านใช้วิธีการใดในการกำจัดสิ่งปฏิกูล

4. ระยะทางจากเขตที่รับเก็บขนสิ่งปฏิกูลไปยังสถานที่กำจัด กิโลเมตร

5. การกำจัดสิ่งปฏิกูลดำเนินการโดย

☐ อบต. ดำเนินการกำจัดเองทั้งหมด

☐ ว่าจ้างเอกชนกำจัดทั้งหมด ค่าจ้าง บาท/ปี

โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไข คือ.....

☐ อบต. ดำเนินการกำจัดเองบางส่วนกรณี.....

และว่าจ้างเอกชนกำจัดบางส่วนกรณี..... ค่าจ้าง บาท/ปี

โดยมีข้อตกลงหรือเงื่อนไขคือ.....

☐ อื่นๆ กรุณาระบุ

6. สถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลของ อบต. ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ หมู่

ถนนตำบล อำเภอจังหวัด.....

☐ อยู่ในเขต อบต. ของตนเอง

☐ อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น คือ เทศบาลนคร/เมือง/ตำบล/อบต.

7. สถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลของ อบต. ในปัจจุบันมีพื้นที่ ไร่

เริ่มใช้เมื่อปี พ.ศ. สามารถรองรับการกำจัดสิ่งปฏิกูลได้ถึงปี พ.ศ.

8. สภาพเป็นเจ้าของสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูล

☐ อบต. จัดซื้อที่ดินเองเมื่อปี พ.ศ.

☐ เป็นที่ดินของหน่วยงานราชการอื่น ระบุ

☐ เป็นที่ดินของเอกชนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้ที่ดิน

☐ เป็นที่ดินของเอกชนโดยเสียค่าใช้จ่ายในการใช้ที่ดิน บาท/ปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ถึงปี พ.ศ.

☐ อื่นๆ กรุณาระบุ

9. แผนการจัดการสิ่งปฏิกูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี 2555

☐ ยังไม่มีแผนจัดหาที่กำจัดสิ่งปฏิกูลแห่งใหม่

☐ เตรียมการ/จัดหาสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลไว้ที่บ้านเลขที่ หมู่

ถนนตำบล อำเภอจังหวัด.....

มีพื้นที่ไร่ อยู่ห่างจากเขต อบต. กิโลเมตร

เริ่มใช้ในปี พ.ศ.

เตรียมการว่าจ้างเอกชน โดยมีเงื่อนไขหรือข้อตกลง คือ

ระยะเวลา ปี เริ่มดำเนินการปี พ.ศ. ถึงปี พ.ศ.

งบประมาณการจ้าง บาท/ปี

☐ อื่นๆ กรุณาระบุ

หมวด 3 ค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งปฏิกูล

ก. การเก็บขนสิ่งปฏิกูล		
ก-1 เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้จ่าย วัสดุ สาธารณูปโภค ในการเก็บขนสิ่งปฏิกูล		
รายการ	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย บาท / เดือน	รวมค่าใช้จ่าย บาท / ปี
1. เงินเดือน / ค่าจ้าง		
1.1 ข้าราชการ		
1.2 ลูกจ้างประจำ		
1.3 ลูกจ้างชั่วคราว		
1.4 อื่นๆ ระบุ.....		
2. ค่าตอบแทน / สวัสดิการ		
2.1 ค่าล่วงเวลา		
2.2 ค่ารักษาพยาบาล		
2.3 ค่าตอบแทน / สวัสดิการอื่นๆ		
3. ค่าประกันสังคม		
4. ค่าวัสดุอุปกรณ์		
4.1 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		
4.2 ค่าบำรุงรักษา		
4.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บขน		
4.4 ค่าใช้สอย / ซ่อมบำรุง		
4.5 ค่าสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์/อื่นๆ)		
5. อื่นๆ		

ข-2 ค่าครุภัณฑ์ในการเก็บขนสิ่งปฏิกูล					
รายการ	จำนวน	ซื้อ/เช่า เมื่อ พ.ศ.	ราคา (บาท)	สภาพการใช้งาน	
				ใช้งาน	ไม่ใช้งาน
1.ยานพาหนะ (ระบุประเภท)					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ข-2 ค่าครุภัณฑ์ในการเก็บขนสิ่งปฏิกูล					
รายการ	จำนวน	ซื้อ/เช่า เมื่อ พ.ศ.	ราคา (บาท)	สภาพการใช้งาน	
				ใช้งาน	ไม่ใช้งาน
2.เครื่องจักร / เครื่องกล					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ข. การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล		
ข-1 เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้จ่าย วัสดุ สารธารณูปโภค ในการกำจัดสิ่งปฏิกูล		
รายการ	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย บาท / เดือน	รวมค่าใช้จ่าย บาท / ปี
1.เงินเดือน / ค่าจ้าง		
1.1 ข้าราชการ		
1.2 ลูกจ้างประจำ		
1.3 ลูกจ้างชั่วคราว		
1.4 อื่นๆ ระบุ.....		
2. ค่าตอบแทน / สวัสดิการ		
2.1 ค่าล่วงเวลา		
2.2 ค่ารักษาพยาบาล		
2.3 ค่าตอบแทน / สวัสดิการอื่นๆ		
3.ค่าประกันสังคม		
4.ค่าวัสดุอุปกรณ์		
4.1 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		
4.2 ค่าบำรุงรักษา		
4.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บขน		
4.4 ค่าใช้สอย / ซ่อมบำรุง		
4.5 ค่าสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์/อื่นๆ)		
5.อื่นๆ ระบุ.....		

ข-2 ค่าครุภัณฑ์ในการกำจัดสิ่งปฏิกูล					
รายการ	จำนวน	ซื้อ/เช่า เมื่อ พ.ศ.	ราคา (บาท)	สภาพการใช้งาน	
				ใช้งาน	ไม่ใช้งาน
1.ระบบบำบัดหรือกำจัดที่ใช้ คือ...					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
2.ค่าที่ดิน (ระบุรายการ)					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
3.อาคาร / สิ่งก่อสร้าง					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
4.เครื่องจักร / เครื่องกล					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
5.ยานพาหนะ (ระบุประเภท)					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.อื่นๆ ระบุ.....					

ภาคผนวก ค

เงื่อนไขการประเมินกระบวนการ

เงื่อนไขการประเมินกระบวนการที่ 3.1 การจัดการสิ่งแวดล้อม

การประเมินกระบวนการที่ 3.1 การจัดการสิ่งแวดล้อม ให้มีผลการดำเนินงานตามเงื่อนไข ที่กำหนด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อกำหนดเงื่อนไขการ “ผ่าน” เกณฑ์กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผ่าน	มีการดำเนินงานตามแผนภูมิการทำงาน จำนวน 7 ขั้นตอน คือ มีการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนที่ 7 ได้คะแนนรวม 7 ขั้นตอน คิดเป็น 60 คะแนน ขึ้นไป
ไม่ผ่าน	ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตารางที่ 2 : แสดงการแจกแจงคะแนนกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม

ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความ “มีการดำเนินการ” หรือ “ไม่มีการดำเนินการ” ในช่อง “ผลการประเมิน (A)” และระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)” โดยพิจารณาให้คะแนนตาม “หลักฐาน” ที่ปรากฏ กรณี “ไม่มีการดำเนินการ” ระบุคะแนนที่ได้ เป็น “ 0 ”

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
1	สำรวจสถานการณ์การจัดการ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ (สถานที่เป้าหมาย)*	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	15		1. จำนวนห้องส้วม โถปัสสาวะ อ่างล้างมือ และจำนวนผู้ใช้ บริการเป็นรายแห่งและ ภาพรวม (5 คะแนน) 2. ข้อมูลการบริหารจัดการ ส้วมในพื้นที่ (5 คะแนน) 3. ข้อมูลความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการ (5 คะแนน)
2	วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการ สิ่งแวดล้อม	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. รายงาน/เอกสารสรุปผล การวิเคราะห์ข้อมูล ที่แสดง ให้เห็นปัญหาการจัดการ สิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ (10 คะแนน) 2. มีแนวทาง/มาตรการ การจัดการสิ่งแวดล้อม (5 คะแนน)

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
3	เลือกเกณฑ์มาตรฐานและ วิธีดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามเกณฑ์ HAS	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	15		1. ใช้เกณฑ์ HAS ในการพัฒนา สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (5 คะแนน) 2. เอกสาร/หลักฐานแสดง ให้เห็นถึงการนำเสนอผู้บริหาร ตัดสินใจพิจารณาใช้เกณฑ์ HAS (บันทึกการนำเสนอ/ รายงานการประชุม) (5 คะแนน) 3. ผู้บริหารมีนโยบายใน การดำเนินการจัดการส่ว มสารณะตามมาตรฐาน HAS (5 คะแนน)
4	การพัฒนา/ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	20		1. แผนงาน/โครงการ (5 คะแนน) 2. ผลกิจกรรมเชิงประจักษ์ เช่น ภาพถ่ายการพัฒนาปรับปรุง (10 คะแนน) 3. สรุปรายงานโครงการ/ ข้อเสนอแนะ (5 คะแนน)
5	การประเมิน การรับรองมาตรฐาน สิ่งแวดล้อม (HAS) และการมอบป้ายสัญลักษณ์	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	20		1. มีแผนการประเมินรับรอง (5 คะแนน) 2. หลักฐานแสดง การดำเนินการตรวจประเมิน (5 คะแนน) 3. สรุปผลการประเมินรับรอง (5 คะแนน) 4. เอกสาร/หลักฐานรับรอง การผ่านประเมิน สิ่งแวดล้อม (5 คะแนน)

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
6	การเฝ้าระวังด้านความสะอาดและ การป้องกันโรคระบบทางเดินอาหาร จากการใช้บริการส้วมสาธารณะ บริเวณจุดเสี่ยง*	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		มีรายงานผลตรวจหาเชื้อ Escherichia coli ในห้องส้วมสาธารณะ เป้าหมายอย่างน้อย 1 แห่งต่อปี และระบุวิธีแก้ไขปรับปรุง เมื่อพบเชื้อ Escherichia coli (10 คะแนน) (*จุดเสี่ยง คือ พื้นห้องส้วม ที่จับสายฉีดน้ำชำระ ก้อนน้ำอ่างล้างมือ ที่กดน้ำชักโครก/โถปัสสาวะ ที่รองนั่งชักโครก กลอนประตูราวจับ)
7	การวิเคราะห์และทบทวน การดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		มีรายงานสรุปผลการดำเนินงานรายปี (จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลส้วมสาธารณะผ่านมาตรฐาน HAS /การดำเนินงาน/ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน) (15 คะแนน)
คะแนนรวม			100		

*หมายเหตุ สถานที่เป้าหมายในการดำเนินงาน 7 ประเภท ประกอบด้วย

1. แหล่งท่องเที่ยว
2. ตลาดสด
3. สถานีขนส่งทางบก
4. สถานศึกษา
5. สถานที่ราชการ
6. สวนสาธารณะ
7. ส้วมสาธารณะริมทาง

เงื่อนไขการประเมินกระบวนการที่ 3.2 การจัดการสิ่งปฏิกูล

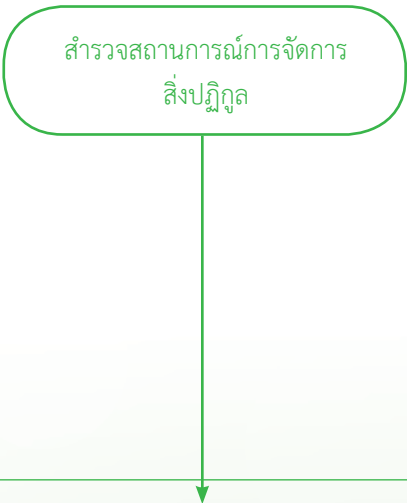
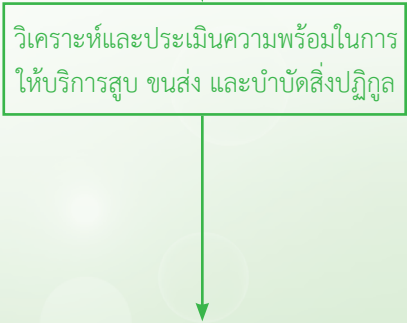
การประเมินกระบวนการที่ 3.2 การจัดการสิ่งปฏิกูล ให้มีผลการดำเนินงานตามเงื่อนไข ที่กำหนด ดังตารางที่ 1

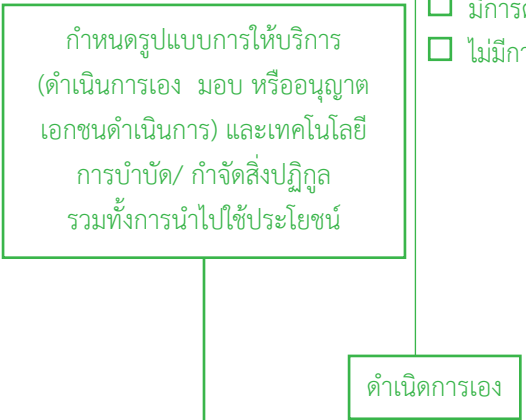
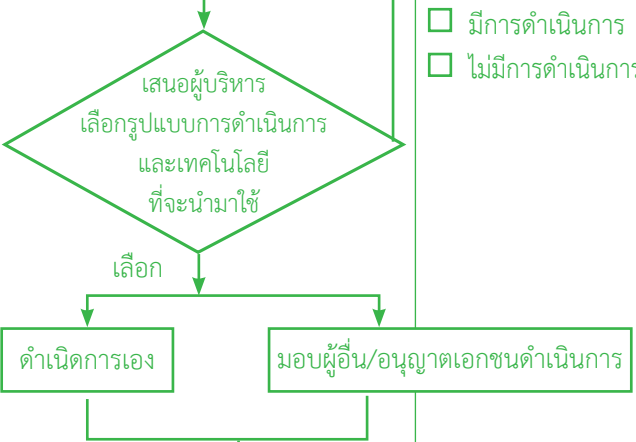
ตารางที่ 1 แสดงข้อกำหนดเงื่อนไขการ “ผ่าน” เกณฑ์กระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูล

ผ่าน	มีการดำเนินงานตามแผนภูมิการทำงาน จำนวน 9 ขั้นตอน คือ มีการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนที่ 9 ได้คะแนนรวม 9 ขั้นตอน คิดเป็น 60 คะแนน ขึ้นไป
ไม่ผ่าน	ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตารางที่ 2 : แสดงการแจกแจงคะแนนกระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูล

ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความ “มีการดำเนินการ” หรือ “ไม่มีการดำเนินการ” ในช่อง “ผลการประเมิน (A)” และระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)” โดยพิจารณาให้คะแนนตาม “หลักฐาน” ที่ปรากฏ กรณี “ไม่มีการดำเนินการ” ระบุคะแนนที่ได้ เป็น “ 0 ”

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
1		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. ข้อมูลครัวเรือนและปริมาณสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้น และข้อมูลการสุข ขน บำบัด / กำจัดสิ่งปฏิกูล รวมทั้งความครอบคลุมการให้บริการ (5 คะแนน) 2. ข้อมูลรถสุขสิ่งปฏิกูลของอปท. และเอกชน (ที่ดำเนินการในปัจจุบัน (5 คะแนน)
2		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. รายงาน/เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและสภาพปัญหาในการให้บริการสุข ขนส่ง และบำบัดสิ่งปฏิกูล (5 คะแนน) 2. มีแนวทาง/มาตรการการจัดการสิ่งปฏิกูล (5 คะแนน)

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
3		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. เอกสาร/หลักฐาน การวิเคราะห์รูปแบบ เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ และเหมาะสมกับท้องถิ่น (5 คะแนน) 2. เอกสาร/หลักฐาน การวิเคราะห์รูปแบบ การดำเนินงานที่เหมาะสม (ดำเนินการเอง มอบ หรือ อนุญาตเอกชนดำเนินการ) (5 คะแนน)
4		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	5		เอกสาร/หลักฐานแสดงให้เห็น ถึงการนำเสนอผู้บริหารเลือก รูปแบบการดำเนินงาน (บันทึกการนำเสนอ /รายงาน การประชุม) (5 คะแนน)
5		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. มีการออกข้อกำหนดท้องถิ่น (5 คะแนน) 2. มีการกำหนด มาตรฐาน หลักเกณฑ์ และค่าธรรมเนียม ในการเก็บขน บำบัดและ กำจัดสิ่งปฏิกูล (5 คะแนน)

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
6	ดำเนินการสูบ ขน สิ่งปฏิกูล และควบคุมกากับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาการ	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	20		1. รดสูบอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและถูกต้องตามข้อกำหนดรดสูบสิ่งปฏิกูล (10 คะแนน) 2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับการอบรม / การตรวจสุขภาพประจำปี / ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (5 คะแนน) 3. มีมาตรฐานและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการสูบและขนส่งสิ่งปฏิกูล รวมถึงระบบรายงานควบคุมกากับการขนส่ง (ระบบรายงาน) (5 คะแนน)
7	ดำเนินการบำบัด/กำจัดสิ่งปฏิกูล และควบคุมกากับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาการ	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. มีระบบบำบัดที่ถูกต้องลักษณะ (10 คะแนน) 2. มีการควบคุมการบำบัดที่มีประสิทธิภาพและมีเอกสาร/รายงานการควบคุมกากับระบบบำบัดสิ่งปฏิกูล (5 คะแนน) 3. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน 3.1 ได้รับการอบรม 3.2 ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี 3.3 ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (ผ่าน 1 ข้อ 1 คะแนน ผ่าน 2 ข้อ 3 คะแนน ผ่าน 3 ข้อ 5 คะแนน)
8	มีการตรวจหาไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรียอีโคไลในกากตะกอนและน้ำทิ้งก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		มีรายงานผลการตรวจไข่หนอนพยาธิ และแบคทีเรียอีโคไลในน้ำทิ้งที่ต้องได้มาตรฐานตามกฎหมายกำหนด (10 คะแนน)

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน (A)	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
9	วิเคราะห์ ทบทวนกระบวนการจัดการสิ่งปฏิกูล เพื่อพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		มีรายงานสรุปผลการดำเนินงานรายปี โดยจัดเก็บและรวบรวม - ข้อมูลการให้บริการสุขาชนสงฆ์ กำจัด - ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน - ความพึงพอใจในการให้บริการ - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสุขาชน บำบัด/กำจัดสิ่งปฏิกูล - ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน (10 คะแนน)
คะแนนรวม			100		

ภาคผนวก ง

สำเนาคำสั่งกรมอนามัย ที่ 776/2557

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการสนับสนุนการขับเคลื่อน
แผนบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ควบคุมโรค และคุ้มครอง
ผู้บริโภค ของกรมอนามัย
คณะที่ 1. คณะทำงานพัฒนาคุณภาพระบบงานอนามัยสิ่งแวดล้อม
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำเนา
คำสั่งกรมอนามัย
ที่ 776/2557

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวิชาการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
ควบคุมโรค และคุ้มครองผู้บริโภค ของกรมอนามัย

เนื่องจาก กรมอนามัย ได้รับมอบหมายให้เป็น Program Manager ของแผนบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และมีการบูรณาการในแผนควบคุมโรค รวมทั้งแผนคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีบทบาทในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน พัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย พัฒนามาตรฐานงาน องค์ความรู้ เทคโนโลยี และต้นแบบการดำเนินงาน พัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบเฝ้าระวัง การสื่อสารสาธารณะ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และติดตามประเมินผล รวมถึงการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว และการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเกิดการบูรณาการ และสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของเขตบริการสุขภาพ และการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานของทั้ง 3 แผนข้างต้น กรมอนามัยจึงแต่งตั้งคณะทำงาน โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

1. คณะทำงานพัฒนาคุณภาพระบบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 องค์ประกอบ

1. นางนันทกา	หนูเทพ	ผู้อำนวยการสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	ประธาน
2. นายชัยเลิศ	กิ่งแก้วเจริญชัย	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	รองประธานคนที่ 1
3. นางสุนทรีย์	รักษามั่นคง	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	รองประธานคนที่ 2
4. นางทิพย์ยา	เผื่อนพิภพ	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
5. นางพิมพ์พรรณ	จันทร์แก้ว	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
6. นายสมศักดิ์	ศิริวนารังสรรค์	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
7. นางศรีอรุณ	สุขเจริญ	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
8. นายประโชติ	กรابرกราน	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
9. น.ส.ชไมพร	เป็นสุข	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
10. น.ส.อินทิรา	สุภาพ์เพชร	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการ
11. นายธนชีพ	พิระธรณิศร์	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	คณะกรรมการ
12. น.ส.นัยนา	หาญวโรดม	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	คณะกรรมการ
13. น.ส.ฐิติพร	วีระเกียรติบุญ	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	คณะกรรมการ
14. นางสาวกานดา	พัทธาดี	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ	คณะกรรมการ
15. น.ส.ปิยมาภรณ์	ดวงมนตรี	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ	คณะกรรมการ
16. น.ส.วิภา	รุจิจานกุล	ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข	คณะกรรมการ
17. น.ส.พาสณา	ชมกลิ่น	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ
18. น.ส.นวรรตน์	อภิชัยนันท์	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

19. น.ส.สุภาวดี จันทมุด ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
20. น.ส.ปาริชาติ สร้อยสูงเนิน สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

1.2 อำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของ อปท.
2. ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการให้หน่วยงานระดับพื้นที่ ในการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของ อปท.
3. พัฒนาระบบการรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของ อปท.
4. ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของ อปท.
5. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอผู้บริหาร
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2557

(นายพิษณุ แสนประเสริฐ)
ผู้อำนวยการสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
ปฏิบัติหน้าที่รองอธิบดีกรมอนามัย
ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมอนามัย

ที่ปรึกษา

1. ดร.นพ.พรเทพ	ศิริวนารังสรรค์	อธิบดีกรมอนามัย
2. นพ.ณัฐพร	วงศ์ศุทธิภากร	รองอธิบดีกรมอนามัย
3. นพ.ณรงค์	สายวงศ์	รองอธิบดีกรมอนามัย
4. นายพิษณุ	แสนประเสริฐ	รองอธิบดีกรมอนามัย
6. นางปรียะดา	โชควิณูญ	ผู้อำนวยการสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

คณะผู้จัดทำ

กลุ่มพัฒนาการสุขาภิบาล สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย

1. นายประโชติ	กราบกราน	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
2. นางสาวชไมพร	เป็นสุข	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

บรรณาธิการ

1. นางสุนทรีย์	รักษามั่นคง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
2. นางสาวนวรรตน์	อภิชัยนันท์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

กรมอนามัยส่งเสริมให้คนไทยสุขภาพดี

โทร. 0 2590 4250, 0 2590 4258 โทรสาร. 0 2590 4260